

Metropoliitta Leo

Valkeiden vahatuohusten mailta

Syksyllä 1994 pidettiin Kuopion kaupungintalolla kolmipäiväinen seminaari, jonka nimenä oli *Idän viimeiset vartijat länttä vastaan*. Seminaarissa tutkittiin setukaisten, karjalaisten ja kolttien historiaa ja nykypäivää. Näitä kaikkia kulttuureita yhdistävät muun ohella monet piirteet historiallisessa ja kansallisessa asemassa, rajamaan luonteisessa maantieteellisessä sijainnissa sekä sama uskonto. Sain ottaa osaa tuohon itseäni hyvin lähellä olevaan ja kiinnostavaan tapahtumaan, jossa tärkeää oli myös se, että näiden kansojen aidot edustajat kertoivat omakohtaisesti asioistaan ja ajatuksistaan.

Matkalla Oulusta Kuopioon osallistuin Pielavedellä Salmista lähtöisin olevan Manssilan Nuorisoseura Rajakivi ry:n kokoukseen. Olin juuri lukenut tarkkaan hyvin tehdyn ja ulkoasultaankin arvokkaan teoksen *Petsamon kuvia*. Kirjan alaotsikkona on *Hannes Pukki Petsamon karjalaisten ja kolttien luona 1929-39*. Tekijät ovat Kiril Sergejeff ja Martti Blåfield.

Alkusanoissaan he toteavat: "Kirjan lähtökohtana on Meri-Petsamon karjalaisten ja Petsamojoen kolttien elinympäristön ja elinkeinojen kuvaaminen kielimies Hannes Pukin ottamien valokuvien avulla." Kirjan on kustantanut Pohjoinen ja se on painettu Jyväskylässä 1992.

Tuo Manssilan Nuorisoseura, joka täyttää tänä vuonna 90 vuotta viettäen juhlaansa kesällä Karjalassa nuorisoseuratalonsa peruskivillä, elää nytkin nuorekasta elämäänsä tehden näkyvää työtä omaa uskonnollista ja kielellistä kulttuuriaan virkeänä pitäen. Valassin praasniekka on eräs paikallisen seurakunnan ja kunnan vuosittainen merkkitapahtuma, Salmin Manssilasta Pielavedelle tuotu, jossa nämä manssilalaiset ovat mukana. Omaa kieltä ja kulttuurin koko kuvaa esille tuova kirja *Utsiitel Ruotsin Pesan paginoin* on tullut viime vuosina heidän toimestaan kiinnostuneen lukijakunnan iloksi. Kesällä 1994 nuorisoseura pystytti Salmin Manssilan Pyhän Aleksanteri Nevalaisen kirkon muistomerkin kirkon portaille ja ristin sen alttarin paikalle.

Tuolla Pielavedellä salmilaisien ja manssilalaisten keskuudessa tuln kysyneeksi, mitä nimi Hannes Pukki heille sanoo. Ei sanonut mitään. Ei se ollut

myöskään yllätys, sillä en minäkään hänestä aiemmin mitään tiennyt, niinkuin eivät ehkä monet muutkaan, vaikka olisivatkin Pielavedellä eläneet ja koulunsakin käyneet.

Kuka sitten on tämä Pukki ja miten hän näihin esillä oleviin asioihin liittyy? Hannes (Väinö Johannes) Pukki syntyi toisena joulupäivänä 1905 Oulussa. Hän oli vanhaa pohjalaista sukua, isänsä oli Oulun läheltä Pikkaralasta, ja äitinsä Rantsilan Mankilankylästä. Ylioppilaaksi hän tuli Oulun Iyseoista 1926 ja aloitti sitten tieteelliset opintonsa. Blåfield kertoo Hannes Pukin opiskelleen mm. karjala-aunusta eli karjalan kieltä ja vatjaa, vepsää, eestiä, liiviä, votjakkia, unkaria, suomen murteita, kielitieteellistä fonetiikkaa sekä lapin äänne- ja muotooppia. Maisteriksi hänet vihittiin vuonna 1936. Kun hän keräsi 1930-luvun alkupuolella Paavolan-Rantsilan raja-alueen murretta, kutsuivat Rantsilan pikupojat häntä "Pukki-maisteriksi".

Osan opiskelustaan Pukki oli suorittanut Tartossa. Hänen ensimmäinen työpaikkansa oli Saksassa Königsbergin yliopiston suomen- ja vironkielen lehtoraatti. Suomeen palattuaan hän oli ennen sotia *Nykysuomen sanakirjan* toimittajana ja toimittussihteerinä. Sotien jälkeen hän teki työtä eri kielten parissa toimien samalla Pielaveden yhteiskoulun opettajana.

Kaksi ensimmäistä sanastusmatkaansa Hannes Pukki teki Petsamoon Vienasta sinne muutaneiden karjalaisten keskuuteen vuosina 1929 ja 1932. Kolmannen keruunsa hän teki Paavolasen Vienan Pistojärvestä lähteneeltä pakolaiselta. Kesän 1939 matka Petsamoon muuttui koltan kielen sanastusmatkaksi. Sotien jälkeen hän vielä keräsi suurehkon määrän vatjan kielen sanoja.

Pukista Pielavedellä Blåfield kirjoittaa: "Sotien päätyttyä Hannes Pukki hakeutui 1946 vastaperustetun Pielaveden yhteiskoulun lehtoriksi. Hän opetti suomea, historiaa, saksaa ja muitakin aineita. Koulu aloitti toimintansa 'pappilan pirtissä', kun sillä ei ollut vielä omaa koulurakennusta. Koulun rehtorina Pukki oli vuoteen 1949 asti.

Pukin sanotaan Pielavedellä viettäneen erakkomaista elämää. Hänen asuntonsa pöydät olivat täynnä papereita. Hän kirjoitti

puhtaaksi vatjan sanalippuja ja hän avusti myös Pekka Pohjanvalon *Salmin murteen sanakirjan* laajan täydennysosan viimeistelyssä. Pielaveden opettajan työtä tunteeet ovat kertoneet, että Pukki oli tavattoman kiinnostunut kielistä ja sanojen merkityksestä. Intohimoinen kiinnostus kielisiin ja nopea kielten oppimiskyky oli ominaista Hannes Pukille, joten hänen kiitoksensa vuonna 1932 SKS:lle oli varmasti vilpiton: "Tunnen kiitollisuutta siitä, että Seura varasi minulle tilaisuuden oppia karjalan kieli."

Sergejeffin ja Blåfieldin kirjassa on myös professori Pekka Sammallahtien artikkeli Hannes Pukin koltansaamen keräelämisestä. Sammallahti, joka itse on tehnyt mittavan työn mm. koltankielisen Johanneksen evankeliumin (*Evvan evangelium*, Suomen Pipliseura, Mikkelin 1988) ja rukouskirjan (*Risttounmi molidvakerji*, Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvosto, Pieksämäki 1983) aikaansaas-

misessa yhdessä käännöstyöryhmän muiden jäsenten kanssa, arvostaa korkealle Pukin keräämän aineiston laajuuden ja merkintöjen tason sekä hänen tekemänsä äänitykset. Hän sanoo lisäksi mm: "Kaiken kaikkiaan Pukin koltansaamen materiaali on erittäin mielenkiintoista ja se tuo arvokkaan lisän koltansaamen tuntemukseemme."

Sammallahti kertoo saaneensa Pukin nimen tietoonsa 1960-luvulla ostettuaan antikvariaatista Konrad Nielsenin kolmi-osaisen pohjoissaamen oppikirjan *Laerebok i Lappisk*. Sen ensimmäisen osan alkulehdillä oli Hannes Pukin nimikirjoitus ja kirja oli siis aikoinaan kuulunut hänelle. Sammallahti sanoo: "Pukista tiedettiin, että hän oli ollut mm. Äimän oppilas, mutta hänestä ei ollut sotien jälkeen juuri kuultu ja joku jopa arveli hänen kaatuneen jatkosodassa. En tuolloin arvannut, että myöhemmin saisin tarkasteltavakseni nyt työpöydälläni olevan arvokkaan aineiston."

ARHIPPA PERTTUSEN SÄÄTIÖN Ne ainoat oikeat runokylämatkat 1995

***VUOKKINIEMI-UHTUA**, 3 vrk. Reitti: Kuhmo-Vartius-Kostamus-Vuokkiniemi-Uhtua (Kalevala)-Jyskyjärvi-Kostamus-Vartius-Kuhmo.
Pvm: 27-29.5., 20-22.6., 11-13.7., 21-23.7., 26-28.7., 30.7-01.8., 11-13.8., 18-20.8., 1-3.9., 8-10.9., 15-17.9.

***KUITTIJÄRVEN KIERTOMATKAT**, 4 vrk. Reitti: Kuhmo-Vartius-Kostamus-Vuokkiniemi-Uhtua (Kalevala)-Jyskyjärvi-Kostamus-Vartius-Kuhmo

Pvm: 1-4.6., 26-29.6., 1-4.7., 6-9.7., 15-18.7., 25-28.8.

***INHAN JÄLJILLÄ / PIRTTILAHTI - JYVÖALAHTI**, 3 vrk. Reitti: Kuhmo-Vartius-Kostamus-Vuokkiniemi-Pirttilahti (vesimatka) - Jyväälähti (vesimatka) - Vuokkiniemi-Kostamus-Vartius-Kuhmo.
Pvm: 5-7.6., 2-4.7., 12-14.7., 20-22.7., 27-29.7., 3-5.8., 14-16.8.

***VUOKKINIEMI-VENEHJÄRVI**, 2 vrk. Reitti: Kuhmo-Vartius-Kostamus-Vuokkiniemi-Ponkalampi-Venehjärvi-Vuokkiniemi-Kostamus-Vartius-Kuhmo.
Pvm: 10-11.6., 19-20.7., 23-24.7., 30-31.7., 5-6.8., 19-20.8., 2-3.9.,

***PIRTTILAHTI-VENEHJÄRVI**, 3 vrk. Reitti: Kuhmo-Vartius-Kostamus-Vuokkiniemi-Pirttilahti (vesimatka) - Vuokkiniemi-Venehjärvi-Vuokkiniemi-Kostamus-Vartius-Kuhmo.
Pvm: 27-29.6., 7-9.7., 16-18.7., 24-26.7., 8-10.8.,

***VIENANSALON AARNIOMETSÄT**, 3 vrk. Reitti: Kuhmo-Vartius-Kostamus-Vuokkiniemi-Venehjärvi-Vienansalo-Kostamus-Vartius-Kuhmo.
Pvm: 18-20.8., 15-17.9.,

***KEMIJOEN PAANAJÄRVI**, 4 vrk. Reitti: Kuhmo-Vartius-Kostamus-Uhtua (Kalevala)-Paanajärvi-Uhtua-Jyskyjärvi-Kostamus-Vartius-Kuhmo
Pvm: 6-9.6., 10-13.7., 17-20.8.

Matkojen vastuullinen matkanjärjestäjä, myynti:

**KAINUUN
MATKA**
TOIMISTO - TRAVEL AGENCY

KUHMO	puh. 986-652 0421,	fax 986-652 0428
KAJAANI	puh. 986-612 0568,	fax 986-612 0563
ÄMMÄNSAARI	puh. 986-711 565,	fax 986-711 651
Ilmoittautumiset ja tiedustelut:		
KUHMON KULTTUURIKORNITSA		
Kuhmo	puh. 986-6530670,	fax 986-6530670

Pielaveden yhteiskoulussa syksystä 1946 lähtien iltapäivisin koulutyön päätyttyä Pukki viimeisteli ja kirjoitti puhtaaksi siis vatjan kielen aineistoaan. Sammallahden mukaan tuon keruun tulos oli 15 000 sanalippua sanoja ja noin 200 painosivun verran kielennäyhteitä.

Hän jatkaa: "Mittavan työn Pukki suoritti Pekka Pohjanvalon *Salmin murteen sanakirjan* täydennysosan viimeistelyssä. Työn Pukki teki kesälomallaan 1949 ja sanakirja ilmestyi SKS:n toimituksissa seuraavana vuonna, mutta Hannes Pukki ei enää nähtänyt sitä valmiina." Sanakirjan esipuheessa, joka on päivätty 12.5.1950, Lauri Hakulinen sanoo: "Pekka Pohjanvalon v. 1947 ilmestyneeseen *Sal-*

min murteen sanakirjaan (SKS:n toimituksia 233) julkaistaan tässä tekijän niinikään itsensä sekä laatima että kustantama täyden nysosa... Tekijää avusti tämän niteen aineiston teknillisessä viimeistelyssä yhteiskoulunjohtaja maisteri Hannes Pukki, joka vähän ennen käsikirjoituksen painoon menoa äkkiä kuoli Pielavedellä Pohjois-Savossa 19.2.1950.

Työskentely *Salmin murteen sanakirjan* hyväksi jäi maisteri Pukin viimeiseksi palvelukseksi itämerensuomalaiselle kielentutkimukselle, jota hän oli edistänyt paitsi eräiden itäkarjalaismurteiden sekä vatjan kielen sanaston kerääjänä useilla, etenkin merkitysopin alaan kuuluvilla tutkielmillä, joita hän

julkaisi aikakauslehti *Virittäjä*ssä."

Sergejffin ja Blåfieldin teos esittelee Pukin työstä myös paljon muuta. Hänen valokuviansa suuressa määrässä tulee elävästi esille valtava kulttuurihistoriallinen tietomäärä. Nämä kuvat ovat mielenkiintoista katseltavaa samoin kuin hänen keräämänsä kielennäytteet ovat kiinnostavaa luettavaa sille, joka tuntee itselleen läheiseksi kansanperinteen yleensä ja kyseisten kansojen perinteen erityisesti.

Hakulinen mainitsee Pukin kuolleen 19.2.1950. Blåfieldin mukaan päivä oli 18. helmikuuta. On sattumaa se, että kun kirjoitan tätä tekstiä, on 19. helmikuuta 1995. On myös sattumaa

se, että eilen 18.2.-95 perustettiin Suomeen karjalan kielen seura. On sattumaa se, että Pielavedellä salmilaisten siirtolaisten yhdellä keskeisellä sijoituspaikalla viimeisteltiin laaja salmin murteen sanakirja. Sattumalta kai minäkin nämä yhteensattumat huomasin.

Mitä sitten tahdon sanoa tällä kirjoituksella? Tahdon esitellä Ihyesti arvokkaan teoksen *Petsamon kuvia*. Ilmaisen tällä kunnioittavani suuresti sitä työtä, jonka eräs Pukki on tehnyt Ihyessä elämässään, joka alkoi 90 vuotta sitten ja päättyi 45 vuotta sitten. Samalla haluan tuoda esiin tuon Salmin Uksalonpäässä vuonna 1900 syntyneen Pekka Pohjanvalon ja hänen 34774 salmilaista sanaansa.

Häme ja hämäläiset Karjalassa

Missä on Hämeenkyliä tai Hämekoski? Eräs Hämeenkyliä on Uhtualla, toinen Karjalan kannaksella Kanneljärvellä. Hämekoski taas löytyy Laatokan Karjalasta Harlusta. Hämäläinen on huomattavasti yleisempi sukunimi Karjalassa ja Savossa kuin Hämeessä. Miten tämä on mahdollista?

Yleisesti on esitetty, että mahdollisesti keskiajalla tapahtui huomattava hämäläinen muuttoliike itään, jolloin he antoivat merkittävän panoksen karjalaiseen paikannimistöön. Ehkä asia osin on näinkin, mutta kiinnittäisin huomiota myös häme- ja hämä-johdoisten sanojen alkuperään.

Suomenkielen etymologinen sanakirja kertoo, ettei Häme-nimen alkuperää tiedetä varmaksi. Pääasialliset teoriat esittävät seuraavia vaihtoehtoja: 1) Häme on pilkkanimi samaan tapaan kuin Hölmölä. 2) Se juontuu hämäläisten väitetystä hitudesta ja kankeudesta. 3) Häme juontuu alunperin muodosta Shäme, jolloin se olisi samaa juurta kuin Saame. Nimi olisi peräisin ajalta, jolloin saamelaisia asui vielä Hämeessä runsaasti.

Epäilykset heräävät:

Kun tutkii karjalaista nimitystä - niin paikannimiä kuin henkilöidenkin - herää voimakas epäily muuttoteoriaa kohtaan. Miksi kaukaisessa rajantakaisessa Uhtuan piirissä on Hämeenkyliä ja Hämevaara?

Olen tullut vakuuttuneeksi, että häme-sanalla on ollut oma yleissuomalainen merkityksen-

sä, joka on kadonnut nykyisistä murteistamme. Muutoin ei sen levinneisyyttä karjalaisella maaperällä voida tyydyttävästi selittää.

Sanan "häme" merkitys:

Uskoisin, etten paljon erehdy, jos väitän 'häme'-sanana liittyvän samaan sanueeseen kuin sanat hämy, hämärä, hämätä, hämääntyä. Perusajatus on kaikissa näissä jonkinasteinen salaaminen, epäselvyys, kätkeminen.

Katsoisin, että tästä voidaan edetä kahteen suuntaan etsiesämme 'häme'-sanana merkitystä. Kyseessä voi olla syrjäinen paikka, esim. muinainen eräalue. Ehkä ajatus syntyi korkeitten mäkien päältä kaukaisia, hämyisiä horisontteja katsellessa. Näin selittyisivät muinaisten hämäläisten Keski-Suomen eräalueella esiintyvät nimet Häme-pohja ja Piilopohja. Ne olisivat näin ollen synonyymejä. Tällaiseen nimien syntyyn viittaa jopa Äänisen takana esiintyvä joen nimi Siintomaa (venäl. muoto Sintoma), so. kaukana siintävä maa.

Eräaluiden ajatukseen voidaan tulla toistakin kautta. Miksi on useita koskia, joita kutsutaan Hämekoskeksi? Tämä voi johtua talvipakkasilla sulasta koskesta nousevasta usvasta, joka kietoi kosken omaan salaperäiseen hämyynsä.

Kyseessä voi kuitenkin olla myös ajatus veteen ja/tai metsään kätkeydistä pyydyksistä. Ne olivat 'hämassä' eli piilossa. Niillä pyrittiin 'hämäämään'

pyydykseläimiä ja kaloja. Tästä luontevasti johtuisi myös eläimen nimi 'hämä-häkki' - siis satimen kutoja. Näin ollen Hämekoski viittaisi lohennyntiin, so. koski johon asetettiin 'hämeitä'. Tällöin sukunimi Hämäläinen ei merkitsisikään Hämeen maakunnasta lähtenyt henkilöä, vaan erämiestä, joka virittelee pyydyksiään metsiin ja vesiin. Hämäähäkin hämä-alun voidaan tietysti ajatella olevan deskriptiivinen eli kuvaava etuliite, kuten esim. hömötiainen. Verkonkutojana ei sen pyydysmerkitystä voida kuitenkaan kevyesti sivuuttaa. Ei varsinkaan, kun kolttaamaan verkkoa merkitsevä sana on *säi'mm*, joka voidaan palauttaa muotoon *häimä**. Häimä ja hämä saattavat hyvinkin olla toistensa rinnakkaismuotoja. Tästä saamelaisesta verkkoa merkitsevästä sanasta lienee myös peräisin vesistön nimi Saimaa.

• **Risto Kormilainen** Suomussalmelta on julkaissut yhdeksän runokokoomansa, jonka nimi on Gospel. Risto on pappi ja runoilija, juuret Vuokkiniemessä.

Kun tiedämme varsinkin Savon olleen pitkään eräalue, kiinnittää huomiota siellä esiintyvä Hämäläinen-sukunimen tavaton yleisyys. Ovatko he saaneet nimensä ammattinsa mukaan, kuten Seppäsetkin?

Pyydyksiin liittyviä paikannimiä on valtavasti. Ridanpää, Verkkoala, Nakkila sekä lisäksi ansa- ja paula-johdannaisia nimiä. Liittäisin hämeen näiden joukkoon.

Tietysti on monia paikannimiä ja varmasti henkilöidenkin nimiä, jotka saavat alkunsa Hämeen maakunnasta, kuten Hämeenkyrö, Hämeenlinna ja uusimpana Hämeenkoski (ent. Koski Hl.). Kuitenkin näkisän, että useimmat Karjalan Hämäläiset voivat vakuuttaa täysin karjalaisesta alkuperästään.

PAULI RAHKONEN

Rakennusliike

RAKENNUSNELIÖ OY

Helsingintie 9 A 1 24100 SALO

Puh. 924-317 262 telefax 924-332 626

Juuriltaan karjalainen yritys

Myös tahtoisin tuoda tietoisuuteen ja tarkemmin tutustuttavaksi Salmin Miinalan kylässä 1884 syntyneen suuren karjalan ja Iyydin tutkijan Juho Kujolan, josta akateemikko Pertti Virtarannan Kujola-tutkimuksessa sanotaan: "Suppea kieli- miesten piiri tuntee hänen tieteelliset julkaisunsa, ennen kaikkea mahtavan *Lyydiläismurteiden sanakirjan*. Mutta hänen suurtyönsä, entisten Novgorodin ja Tverin läänien karjalais- ten pariin vuosina 1910-1913 tehdyt tutkimusmatkat, on jäänyt unhoon. Niiden matkojen tieteelliset tuloksetkin ovat olleet viidettä vuosikymmentä poissa tutkijoiden ulottuvilta." Vielä tahtoisin muistuttaa saman kylän tyttärestä Marfa Hozainofista, myöhemmin Martta Pelkonen, syntynyt v. 1892, ja hänen keräämistään kansan- omaisista, ortodoksisista legendoistaan ja saduistaan. Muitakin olisi tarpeen vielä mainita ja tuntea.

Valtakunnallisessa karjalais- ssa kulttuuriryössä on tänä vuonna teemana kieli ja kirjalli-

suus. Tähän aikaan sopii hyvin se seikka, että maahamme on nyt perustettu yhdistys nimeltä Karjalan kielen seura. Voimme perustellusti kysyä, miksi vasta nyt, ja voimme myös todeta, että parempi nyt kuin joskus myöhemmin. Yhtä vakavasti tarpeellinen olisi myöskin kol- tan kielen seura. Kulttuuriseurat, tutkijat ja harrastajat ovat tärkeitä ja korvaamattomia, mutta korvaamattominta on se kulttuuri, jonka arvostuksesta puhuu tutkijoiden ja perinteen tal- lentajien elämäntyö. Valkeiden vahatuohusten maa elää.

Sattumana en pidä sitä, että omien ja lähialueidemme kansojen ja kulttuurin tutkimuksessa ja perinteen sekä kielen harrastuksessa on nyt menossa uusi vaihe. Perinneyhdistykset toimivat, sukututkimusta tehdään, kulttuurisia ystävyysseuroja perustetaan. Äskettäin ovat syntyneet esimerkkeinä näistä tverin- karjalaisten ja setukaisten ystävyysseurat. Rajat ylittämään kykenevää yhteistyötä tarvitaan ja se on tullut entistä mahdollisemmaksi.

Karjalaisuus on katoamaton

Hiihtomatikallani Norjassa tammi-helmikuun vaihteessa hotellin yöportieeri toi luettavakseni paikallisen Oppdal Tidningen lehden. Hän halusi erityisesti näyttää lehdessä julkaistun äitinsä kirjoittaman runon. ~uhelinkeskustelussa Seija Vihhammar, o.s. Parikka, kertoi lähennensä Norjaan jo 35 vuotta sitten Imatralta ja sukujuurensa olevan Karjalassa, jota hän muisti puhelinkeskustelumme kuluessa useaan otteeseen. Keskustelumme päätyttyä ja luettuani runon kah- teen kolmeen kertaan uudellen totesin karjalaisuuden olevan katoa- maton - muuttaa ihminen elämässään mihin tahansa. Runo puhuu parhaiten karjalaisuuden puolesta.

SEPPO PIKARINEN

KARELEN - in memorian

*Det våres i Karelen
Det suser i skogen
Bjørken står som en ventende brud
Hører du gjøken?
Å, endelig, endelig det er vår.*

*Jeg har møtt fjellenes bratte stier
Bråtebrannens røk
Sommernattens drømmende søvn
Urskogens skremmende trær*

*Bring min bunnløse lengsel dit
til den uforglemmelige skinnende vakre vik
og til fossens mektige seirende kraft.*

*Bring min bunnløse ydmyke dype takk.
Silja Vikhammer*

KOTISEUTUMATKAT KARJALAAN 95

*Veteraani- ja muut erikoismatkat

Majoitusvaihtoehtoja:

*Johannes/Lokki	*Pietari
*Kivennapa/Olshaniki	*Käkisalmi
*Ollila/Dyynit	*Kiviniemi
*Terijoki/Riviera	*Kurkijoki
*Kirvu/Sairala opisto	*Sortavala
*Lihaniemi/Zimino	*Aunus
*Uusikirkko	*Petroskoi
*Viipuri/Druzba	*Valkjärvi

*Meiltä saat myös hyvät turistibussit ja matkanjohtajat

*Erikoistunut mm. Karjalan kotiseutu- ja veteraanimatkoihin

Ryhmämatkat myös räätälintyönä

Kysy lisää **921-805650** / Seppo tai Inkeri Santala

VISTAMATKAT

PL 81, JUKKANTIE 10, 21631 PAINIO   AURAKATU 1, 20100 TURKU   PL 81, VISTANTIE 24, 21631 PAINIO
puh: 921-805650   puh: 921-2501008   puh: 921-805650
fax: 921-805654   fax: 921-2501606   fax: 921-4732250

10.-12.8.1995

KARJALAISET ELOMARKKINAT HAMINASSA

Avajaiskulkue to 10.8. klo 17

Matkailuasioissa auttaa:

Kesäneuvontapiste Lipputorni

Kaivokatu, Hamina
puh. (952) 749 5252